תזריע ג

א. אין סיום הסדרה רעדט זיך וועגן אַ בגד וואָס אין אים איז געווען אַ נגע, און מען האָט אים פאַרשפאַרט אויף זיבן טעג; און וועז מ׳האָט געזען דעם זיבעטן טאָג אַז דער נגע איז ניט גרעסער געוואָרן, האָט מען אים אויסגעוואַשן און ווידער פאַרשפאַרט אויף זיבן טעג. זאָגט דאָ דער פסוק: „והבגד גו׳ אשר תכבס וסר מהם ה־ נגע, וכבס שנית וטהר״ — אַז אויב נאָכן צווייטן הסגר זעט מען אַז דורך דעם פריערדיקן כיבוס איז פון אים אָפגעטאָן געוואָרן דער נגע, דאַרף מען כובס זיין דעם בגד אַ צווייטן מאָל, און דאַן איז ער טהור.

שטעלט זיך רש״י אויף די וועדטער „וכבס שנית״, און איז מפרש: „לשון טבילה״ — אַז „וכבס שנית״ מיינט (ניט מען זאָל דעם בגד נאָכאַמאָל אויסוואַשן, נאָר) אַז מען זאָל אים טובל זיין. און רש״י ברענגט דערויף אַ ראי׳ פון תרגום: „תרגום של כבו־ סין שבפרשה זו לשון ליבון ויתחוור, חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול, לכך תרגומו ויצטבע״ — וויבאַלד אַז דעם וואָרט „כבוס״ אומעטום אין אַט דער פרשה[1] פאַרטייטשט דער תרגום „ויתחוור״, וואָס מיינט „ליבון״ (אויס־ וואַשן), און דעם וואָרט „וכבס (שנית)״ פון אונזער פסוק פאַרטייטשט ער „ויצטבע״, איז אַ ראי׳ אַז „וכבס״ דאָ מיינט ניט אויסוואַשן נאָר טובל זיין. און רש״י איז מוסיף „וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה מתורגמין ויצ־ טבע״ — אַז אין יעדן אָרט[2] וואָס אין פסוק שטייט ביי בגדים דער לשון כיבוס, וואו זיין מיינונג איז (ניט אויסוואַשן, נאָר) טבילה[3], פאַרטייטשט עס דער תרגום מיטן לשון „ויצטבע״.

ב. פון דעם וואָס רש״י זאָגט ניט בקיצור „כתרגומו ויצטבע״ נאָר ער שרייבט אַ גאַנצע אריכות „תרגום של כבוסין כו׳ וכן כל כבוסי בגדים כו׳״ איז קענטיק אַז רש״י וויל קלאָר מאַכן אַז מיט „ויצטבע״ מיינט דער תרגום טבילה און ניט אויסוואַשן. און אויף דעם ברענגט רש״י אַ צווייענדיקע הוכחה: א) אַז „ויצטבע״ מיינט ניט אויסוואַשן, וואָרום אויסוואַשן פאַר־ טייטשט ער „ויתחוור״, ניט „ויצטבע״. ב) אַז „ויצטבע״ מיינט טבילה, וואָרום וואו נאָר עס שטייט ביי בגדים דער לשון כיבוס וואָס מיינט טבילה איז זיין תרגום „ויצטבע״.

דאַרף מען פאַרשטיין:

א) וואָס דאַרף רש״י ביידע הוכחות: לכאורה פון דעם אַליין וואָס דער תרגום טייטשט דאָ אַנדערש דעם וואָרט „וכבס״ ווי זיין טייטש פון כיבוס לשון ליבון, איז קלאָר, אַז מיטן „וכבס״ פון אונזער פסוק ווערט געמיינט ניט אויסוואַשן — ובמילא איז שוין פאַרשטאַנדיק אַז מיט אים ווערט געמיינט טבילה (וואָרום „כי־ בוס״ טראָגט אין זיך ניט מער ווי אַט די צוויי טייטשן); ועאכו״כ, אַז ס׳איז געניג בלויז די צווייטע הוכחה, וואָס מען געפינט בפירוש אַז „ויצ־ טבע״ איז דער תרגום פון טבילה. היינט וואָס דאַרף רש״י אַנקומען צו ביידע הוכחות?

---

1) יג, נד. נה. נו. וגם בפסוק זה עצמו — די יתחוור.

2) שמיני יא, כה. כח. מ. פרשתנו יג, ו. לד. מצורע יד, ט. ועוד.

3) כי מכיון שמירתי שם בבגדים שנטמאו מצד האדם — ולא שהי׳ נגע בהבגדים — הרי אין שום סלקא דעתך שטהרתם תהי׳ ע״י ליבון. וזה פשוט כ״כ עד שלא הוצרך רש״י לפרש זאת שם. ובכלל, ליבון שייך (ע״ד הפשט) כשצריך להסיר מה מהבגד — כתם וכיו״ב. ראה לקמן בפנים.

ב) בכדי צו וויסן אַז „ויצטבע" מיינט טבילה איז דאָך ניט וויכטיק מיט וועלכן לשון די טבילה שטייט אין פסוק: צי מיטן לשון כיבוס צי מיט אַן אַנדער לשון, האָט דאָך רש"י געדאַרפט שרייבן בקיצור: וכן כל טבילה דבגדים מתורגם ויצטבע. וואָס דאָרף רש"י שרייבן „וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה", אַז דער תרגום פון ויצטבע איז אויפן לשון כיבוס וואָס רעדט וועגן טבילת בגדים?

איז דער ביאור אין דעם:

פון דעם וואָס דער תרגום שרייבט דעם לשון „יצטבע" דאַרט וואו עס רעדט זיך וועגן טבילה איז קיין ראי' ניט אַז „יצטבע" מיינט בלויז טבילה און ניט אויסוואַשן, ווייל מען קען זאָגן אַז „יצטבע" איז אַ לשון כללי (אַזוי ווי דער לשון כיבוס אין תורה) וואָס טראָגט אין זיך ביידע ענינים: סיי אויסוואַשן סיי טבילה. דעריבער מוז רש"י אַנקומען צו זיין ערשטער הוכחה „תרגום של כבוסין שבפרשה זו לשון ליבון ויתחוור חוץ מזה כו'" — אַז פון דעם וואָס דער תרגום איז דא משנה פון זיין לשון וועלכן ער נוצט אין דער פרשה ביי כיבוס לשון ליבון, איז קענטיק אַז דאָ מיינט ער טאַקע אַן אַנדער ענין.

אָבער אויך די ראי' איז ניט געגנוג. ווייל עס קען זיין אַז זיין שינוי איז צוליב יופי המליצה. ווי מיר געפינען בכמה מקומות אַז ביים דערמאָנען דעם זעלבן ענין עטלעכע מאָל נאָכאַנאַנד, בייט מען דעם לשון צוליב יופי ה־מליצה.

דעריבער איז רש"י מוסיף „וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה מתורגמין ויצטבע", אַז דעם לשון ויצטבע נוצט דער תרגום יען מאָל (ניט סתם אויף טבילה, נאָר) צו מפרש זיין דעם וואָרט כיבוס וואָס רעדט וועגן בגדים. היינט וויבאַלד אַז אין אונזער פסוק באַנוצט זיך דער תרגום צו מפרש זיין דעם וואָרט וכובס וואָס רעדט וועגן אַ בגד מיטן וואָרט „ויצטבע" — האָט דאָך ניט קיין אַרט צו זאָגן אַז זיין שינוי הלשון פון „ויתחוור" (וועלכן ער נוצט בפרשה זו אויף ליבון) אויף „ויצטבע" איז בלויז צוליב יופי המליצה — וואָרום מען קען דאָך מיינען אַז זיין טעם השינוי איז ווייל דאָ מיינט ער טבילה (ופשיטא אַז צוליב יופי ה־מליצה שרייבט מען ניט קיין לשון וואָס גיט אַ מקום לטעות). איז דאָך דערפון געדרונגען אַז מיט ויצטבע מיינט ער טאַקע טבילה.

ג. עד כאן איז בנוגע רש"י'ס הוכחה אַז דער תרגום מיט זיין פירוש „ויצטבע" מיינט טבילה. ס'איז אָבער ניט מובן:

א) וויבאַלד אַז דער פסוק זאָגט „וכבס שנית", מען זאָל כובס זיין דעם בגד אַ צווייטן מאָל, האָט דאָך לכאורה ניט קיין אַרט צו זאָגן אַז „וכובס" דאָ זאָל מיינען טבילה, דעם ערשטן מאָל האָט מען דעם בגד געוואַשן; וואָס וואַשן און טובל זיין זיינען צוויי באַזונדערע זאַכן — פאַסט דאָך לכאורה ניט צו זאָגן ביי דער שפעטערדיקער טבילה דעם אויסשפראַך „שנית" בלויז דערפאַר וואָס אויך זי וועט געריפן מיטן זעלבן לשון (כיבוס) ווי דער פריערדיקער ליבון. און וויבאַלד אַז אין פסוק שטייט „וכבס שנית" דאָרף מען דאָך — ע"ד הפשט — טייטשען אַז אויך דער צווייטער כיבוס מיינט ליבון. איז פאַרוואָס לערנט רש"י „וכובס — לשון טבילה"?

די קשיא איז נאָך שטאַרקער: פון דעם אַליין וואָס רש"י דאָרף אַנקומען

צו אַ ראי׳ פון תרגום אויף זיין פירוש אַז „וכבס״ דאָ איז לשון טבילה, איז קלאָר אַז רש״י אַליין נעמט אָן אַט דעם פירוש ווי ניט קיין גלאַטיקן און אַז אין פשטות וואָלט מען געדאַרפט בעסער לערנען אַז דער „וכבס״ פון אונזער פסוק איז לשון ליבון

[ופשוט אַז מען קען ניט זאָגן אַז רש״י דאַרף אַנקומען צו אַ ראי׳ פון תרגום בלויז צו באַווייזן אַז כיבוס קען מיינען אויך טבילה — ווייל אויב אַזוי וואָלט דאָך רש״י גלייך ביים ערשטן מאָל ווען דער פירוש פון כיבוס איז טבילה געדאַרפט מפרש זיין אַז דאָס איז לשון טבילה און ברענגען דערצו אַ ראי׳ פון דעם תרגום ויצטבע]

טאָ פאַרוואָס לערנט טאַקע רש״י אַז וכבס דאָ מיינט טבילה? רש״י איז דאָך ניט מחוייב צו לערנען ווי דער תרגום!

ב) רש״י שטעלט זיך אויף די ווערטער „וכבס שנית״. ולכאורה, איז דאָך רש״י מפרש בלויז דעם וואָרט „וכבס״ — וואָס איז ער אויך מעתיק דעם וואָרט „שנית״, וולעכן ער איז ניט מפרש?

ד. בהשקפה ראשונה וואָלט מען געקענט פאַרענטפערן די ביידע קשיות אייניע מיט דער צווייטער: וויבאַלד דער פסוק זאָגט „וכבס שנית״ — מען זאָל אויסוואַשן דעם בגד אַ צווייטן מאָל — הייסט עס דאָך אַז מען האָט אים שוין געוואַשן, און דער בגד איז אַ ריינער. היינט וואָס איז דער צוועק פון וואַשן אים, וואָס ע״ד הפשט איז וואַשן שייכות — וואו עס איז אַ פלעק וכיו״ב, אָבער טבילה — איז אַ דין פון טהרה, ווי שוין געלערנט פריער מערערע מאָל? דעריבער לערנט רש״י אַז מיט „וכבס שנית״ וועלט געמיינט ניט וואַשן, נאָר טובל זיין׳.

[דער אבן עזרא לערנט דאָ אַז „וכבס״ מיינט וואַשן. און די קשיא — וואָס איז דער צוועק פון וואַשן דעם בגד אַ צווייטן מאָל בעת מען האָט אים שוין איין מאָל אויסגעוואַשן און ער איז ריין — באַוואָרנט ער: „מצוה לכבסו פעמים״, דאָס הייסט, ס׳איז אַ „מצוה״ אויף וועלכער מיר ווייסן ניט קיין טעם. רש״י וויל אָבער ניט ע״ד הפשט אַננעמען אַז דאָס איז אַ גזירת הכתוב, לערנט ער דערפאַר אַז „וכבס״ מיינט טבילה].

און דעריבער איז רש״י מעתיק אויך דעם וואָרט „שנית״, כאָטש ער איז אים ניט מפרש, ווייל דער וואָרט איז מכריח זיין פירוש פון „וכבס״.

אין אמת׳ן אָבער, קען מען אַזוי ניט לערנען, ווייל די ראי׳ אַז וכבס מיינט ניט נאָכאַמאָל אויסוואַשן דעם בגד איז ניט פונעם וואָרט „שנית״, נאָר פון דעם וואָס עס שטייט בפירוש פריער אין פסוק „והבגד גו׳ אשר תכבס וסר מהם הנגע״ — אַז דעם בגד האָט מען שוין אויסגעוואַשן און דער נגע האָט זיך פון אים אָפּגעטאָן (און ווי רש״י איז מוסיף: „סר ממנו הנגע לגמרי״). איז דאָך אַפילו ווען רש״י זאָל ניט מעתיק זיין

4) אלא שמ״מ, הוצרך רש״י לפרש זאת (וגם להביא ראי׳ לפירושו) — ודלא כה׳ מקומות שנסמנו בהערה 2 — כי (א) מהלשון „וכבס שנית״ משמע (בהשקפה ראשונה) שכיבוס השני הוא כמו הראשון — ליבון. (ב) מכיון שמקודם עכ״פ הי׳ נגע בהבגד (אף שכבר סר ממנו עכשיו) יש מקום לומר עכ״פ בדוחק שיצטרכו ללבנו פעם שני מצד גזה״כ, כפירוש הראב״ע (וראה להלן סעיף ח׳, שאפשר לבאר פי׳ זה גם בשכל).

דעם וואָרט „שנית" וואָס שטייט נאָך וכובס, פאַרשטייט מען שוין אויך די שווערקייט אינעם פּירוש וכובס לשון ליבון. דאַרף דאָך רש"י ניט מכריח זיין דעם פּירוש „וכובס — לשון טבילה" פונעם וויטערדיקן וואָרט „שנית", בעת דער פּירוש איז מוכרח פון די פריערדיקע ווערטער.

ה. שוין געדעדט פיל מאָל, אַז בעת רש"י שטעלט זיך אויף כמה ווערטער כאָטש ער איז מפרש בלויז אַ טייל פון זיי — קען עס זיין אין צווויי אופנים: אָדער אַז די אַראַפּגעבראַכטע ווערטער זיינען אַ ראי' און הכרח צו זיין פּירוש; אָדער אַז פון די ווערטער איז גאָר אַ קשיא אויף זיין פּירוש, און רש"י איז זיי מעתיק צו באַווארענען אַז אף על פּי כן לערנט ער ווי זיין פּירוש.

ועפּי"ז וואָלט מען געקענט זאָגן, אַז דאָס וואָס רש"י איז מעתיק אויך דעם וואָרט „שנית" איז (ניט ווייל פון דעם וואָרט איז אַ ראי' צו זיין פּירוש, נאָר אדרבה) ווייל פון דעם לשון „וכובס שנית" קוקט אויס לכאורה אַז מיטן צווייטן כיבוס ווערט געמיינט ליבון, אַזוי ווי מיטן ערשטן. און רש"י שטעלט זיך אויף „וכובס שנית" צו באַווארענען אַז כאָטש פון דעם לשון קוקט אויס אַז וכובס איז לשון ליבון, פונדעסטוועגן בין איך עס מפרש לשון טבילה, ווייל ס'איז שווער צו זאָגן אַז תורה זאָל הייסן וואָשן אַ בגד נאָר דעם ווי „וסר מהם הנגע".

ו. לויט דעם בלייבט אַבער שווער: לויטן פּירוש „וכובס לשון ליבון" איז בלויז ניט מובן דער טעם פון דעם דין — זיינען דאָך פאַראַן כמה וכמה דינים, בפרט אין פּרשת נגעים, וועל־כע מיר ווייסן ניט זייער טעם; דאָ־קעגן לויטן פּירוש „וכובס לשון טבי־לה" איז שווער וואָס דער וואָרט „שנית" האָט לכאורה ניט קיין זין, טאָ ווי לערנט אין רש"י אַ פּירוש וואָס איז היפּך פון פּשטות לשון ה־כתוב בלויז צוליב דעם וואָס מיר האָבן ניט קיין הסברה פאַרוואָס מען זאָל דאַרפן וואָשן אַ ריינעם בגד אַ צוויטן מאָל?

די קשיא איז נאָך שטאַרקער: אין אַ פריערדיקן פּסוק[5] שטייט, אַז אויב במשך פון די זיבן טעג פונעם צווייטן הסגר איז דער נגע טונקל געוואָרן, דאַרף מען דעם מקום הנגע אויסרייסן און פאַרברענען. איז דאָך משמע דער־פון, אַז מיטן בלויזן אויסרייסן דעם מקום הנגע בלייבט שוין דער אי־בעריקער טייל בגד טהור[6]. שטעלט זיך די קשיא: מה־דאָך אַז בעת דער כיבוס האָט ניט אַראָפּגענומען דעם נגע, ער איז בלויז טונקל געוואָרן, איז דער (איבעריקער טייל פון) בגד טהור, איז דאָך מכ"ש בעת „סר מהם הנגע" און ווי רש"י איז נאָך מדגיש לגמרי, דאַרף דאָך אַ ודאי דער בגד זיין גלייך טהור, איז פאַרוואָס הייסט דער פּסוק „וכבס שנית"?

---

5) יג, נו. פירש"י שם.

6) ברמב"ם הל' טומאת צרעת פי"ב ה"א, שכשקורע מקום הנגע „מכבסו כולו כיבוס שני ומטבילו", ובכס"מ שם שלומד דין זה ממ"ש וכבס שנית גבי בגד שוסר מהם הנגע. אבל מפשטות הכתובים — שזהו דרך פירש"י עה"ת — משמע ש„וכבס שנית" קאי רק על „וסר מהם הנגע". [ולכן רש"י מפרש בכהה שמקום הנגע צריך שריפה, אבל אינו מזכיר * שכל הבגד צריך כיבוס וטבילה].

---

*) ואין לומר שרש"י סומך על מ"ש לעיל יג, ו (גבי נגעי אדם) „והויל ונזקק להסגר נקרא סמא וצריך טבילה" — כי א"כ הרי כש"כ שהכתוב לא הי' צ"ל כאן וכבס שנית כ"א לסמוך על מ"ש לעיל שם.

און די קשיא איז דוקא לויטן פירוש „וכבס — לשון טבילה": לויטן פירוש „וכבס — לשון ליבון" איז ניטא קיין חומר ביי „וסר מהם הנגע" אויף „כהה הנגע", ווייל וואָשן דאַרף מען דאָך בלויז דעם טייל בגד „את אשר בו הנגע"[7]. ובמילא קומט דאָך אויס אַז דער כללות הבגד דאַרף ניט האָבן קיין פּעולה און איז טהור אין בידע פאַלן, און דער מקום הנגע איז אין פאַל פון „כהה" טאָקע האַרבער ווי אין פאַל פון „וסר": בעת דער נגע איז (נאָר) טונקל געווארן, דאַרף מען דעם מקום הנגע אַרויסרייסן און פאַרברענען, און בעת „וסר מהם הנגע" דאַרף מען דעם אָרט בלויז וואָשן[8]. משא"כ לויטן פירוש „וכבס לשון טבילה", וואָס עס מיינט טובל זיין דעם גאַנצן בגד[9] (וואָרום טבילה פאַסט ניט אויף אַ חלק פון אַ זאַך[10]), קומט דאָך אויס אַז „וסר מהם הנגע" איז האַרבער ווי „כהה הנגע".

היינט וויבאַלד אַז דער דין פון „וכבס שנית" איז ניט מובן לויט ביידע פירושים

[ואדרבה: די קשיא אויפן פירוש „לשון טבילה" איז פיל שטאַרקער ווי די קשיא אויפן פירוש „לשון ליבון". ווייל די שאלה וואָס איז דער צוועק פון וואָשן אַ ריינעם בגד איז בלויז אַן ענין וואָס מאַנט הסברה: אָבער די שאלה פאַרוואָס זאָל „וסר" זיין האַרבער פאַר „כהה" איז אַן ענין פון היפך השכל]

און פון דעם לשון „וכבס שנית" איז מוכח אַז דער צווייטער כיבוס איז פונקט ווי דער ערשטער, האָט דאָך רש"י געדאַרפט לערנען אַז וכבס מיינט אויסוואָשן?

נאָר באמת איז רש"י'ס הכרח טאַקע פונעם לשון „וכבס שנית" — און רש"י מיט זיין מעתיק זיין אויך דעם וואָרט „שנית" מיינט צו ברענגען אַ ראי' צו זיין פירוש — כמשי"ת להלן.

ז. דער טעם פון כיבוס הבגד נאָך דעם ווי „וסר מהם הנגע" קען מען לערנען אויף צוויי אופנים:

א) אין דעם כיבוס און אויסריניקן דעם בגד אשר בו הנגע זיינען פאַראַן ספעציעלע דינים. און דוקא דאָן וועט דאָס ריניקן איז לויט די אַנגעווויזענע דינים, זאָגט תורה אַז דער נגע האָט זיך אָפגעטאָן פונעם בגד, וועט

---

7) ראה פרש"י שם (יג, נד).

8) ומה שב„וסר" צריך לכבס גם מן הבגד עצמו (באת"ל אשר שנית משמע שהוא בדיוק כמו כיבוס הראשון — רש"י פסוק נד) וב„כהה" צריך לקרוע רק מקום הנגע עצמו — כי בקריעת מקום הנגע קודם שהכהן אמר טמא (ראה בפנים) הרי אין כל שייכות ביגו להבגד.

ועוד י"ל דבהסגר ראשון שהוא בכדי לברר אם יפשה הנגע בבגד, הרי מעיקר ההסגר הוא חלק הבגד שסביב הנגע (להעיר מרש"י (יג, לג)) ולכן הפעולה שלאח"ז „וכבסו", אעפ"י שתכליתה לברר אם בעתיד יכהה הנגע ע"ז או יסור לגמרי, יש בה ג"כ פעולה בנוגע לעבר (להסגר) וע"ד פרש"י בנוגע לנגעי אדם „הואיל ונזקק להסגר — צריך טבילה" (יג, ו) אף שאינו דומה ממש. אבל הסגר שני שענינו בירור רק בנוגע למקום הנגע, אין הכי נמי ש(ע"ד הפשט) אין צריך לכבס מן הבגד עצמו.

9) ואולי ג"ז מרומז במ"ש רש"י „כל כבוסי בגדים שהן לטבילה" — לבאר שגם כאן הוא טבילה (כל הבגד) כבכל כבוסי בגדים.

10) כי אף שאפשר לקפל את הבגד באופן שרק מקום הנגע יוטבל — הרי פירוש המלה והענין דטבילה הוא טבילת כולו. דאם לאו מפורש „וטבל . . אצבעו" וכיו"ב. וראה פרש"י טו, יא דחולק על פי' הראב"ע. וצע"ק מבראשית לז, לא.

מען רייניקט אים אבער אויף אן אנ־דער אופן, ניט לויט די דיני התורה — כאטש לעיני האדם זעט מען קיין נגע ניט — איז בנוגע דיני התורה בטומאת נגעים איז דער נגע נאך פאראן.

און דעריבער, אין אונזער פאל: וויבאלד אז „וסר מהם הנגע" איז געקומען דורך א כיבוס וואס איז געטאן געווארן צוליב מסגיר זיין דעם נגע (בכדי צו זען וואס עס וועט זיין מיט אים אין זיבן טעג שפעטער [11]) און ניט בכדי מטהר זיין אים, איז (בדיני התורה) דער נגע נאך פאר־בליבן. דארף דעריבער דער בגד האבן א צווייטן כיבוס — אזוי וואס ענינו איז צו מטהר זיין אים. ווייל דוקא דורך דעם כיבוס זאגט תורה אז דער נגע איז אוועק פון בגד. — א דוגמא צו דעם פון טומאת נגעים אליין: זיי־ער טומאה וטהרה היינגט אפ פון דעם אז דער פהן זאל זאגן בפירוש: טהור, טהור [12].

(און דאס קען מען אויך אינגלערנען אין לשון הכתוב: „וכבס שנית וטהר", אז דער „וטהר" באציט זיך (ניט בלויז צום בגד, אז דורכן כיבוס ווערט ער טהור, נאר אויך) צום „וכובס", אז דער כיבוס קומט צוליב מטהר זיין; דער פסוק אליין, הייסט עס, איז מסביר דעם אויפטו פון צווייטן כיבוס אויפן ערשטן — אז זיין ענין איז וטהר [13]).

ב) וויבאלד אז דער ארט וואו ס'איז געווארן דער נגע איז א חלק פון דעם בגד, איז די טומאה נתפשט געווארן אין דעם גאנצן בגד. און דערפאר איז אויך וועז „וסר מהם הנגע" על פי תורה, דארף מען דעם בגד כובס זיין, בכדי צו מטהר זיין אים פון די טומאה וואס איז אין אים נתפשט געווארן.

און דאס וואס אין פאל פון „כהה הנגע" דארף מען ניט כובס זיין דעם בגד א צווייטן מאל — איז עס מצד דעם ווייל בשעת „כהה הנגע" רייסט מען אויס דעם מקום הנגע פון דעם בגד, און דער כהן האט נאך ניט געזאגט טמא און פון איצט אן האט דער מקום הנגע קיין שייכות ניט מיט'ן כללות הבגד.

ח. די נפקא מינה פון די צוויי אופנים בנוגע לפועל איז:

לויטן ערשטן אופן, אז דער „וכבס" איז בכדי ארויסנעמען דעם נגע פון בגד, קען מען לערנען [14] אז „וכבס" מיינט וואשן. וואס פונקט ווי א נגע וועלכן מיר זען פאר די אויגן נעמט מען אים ארויס דורך וואשן, אזוי איז אויך דאס „רייניקן" און „ארויסנע־מען" דעם נגע וועלכן מיר זעען ניט פאר די אויגן — דורך וואשן.

לויטן צווייטן אופן אבער, וואס דער „וכבס" איז בכדי צו מטהר זיין דעם בגד פון זיין טומאה וועלכע איז אין אים נתפשט געווארן פון דעם נגע, איז מוכרח אז „וכבס" מיינט דא „טבי־לה". וואס ווייל דער נגע גופא

11) ראה פירש"י לעיל יג, ד: ויוכיחו סימנים עליו.

12) פרש"י יג, ב.

13) ראה תו"כ כאן: „וכבס שנית וטהר — השני לטהרו והראשונה להסגיר את נגעו". ועפ"י מ"ש בפנים, יומתק מה שמ־עתיק כתו"כ גם תיבת וטהר.

14) אבל אינו מוכרח. כי [נוסף על מה שגם להאופן שכיבוס הראשון הוא רק להסגיר יש לומר שהנגע פעל טומאה בכל הבגד] גם כשנאמר שכיבוס השני הוא בכדי לטהר את הבגד מטומאת הנגע עצמו, מכיון שהנגע אינו נראה לעין, ורק שעפ"י דיני התורה נשארה טומאתו, יש לומר שהטהרה היא ע"י טבילה.

איז שוין מער ניטא — „וסר", און דער „וכבס" איז בכדי צו מטהר זיין דעם בגד פון טומאה, איז דאָך פאַר־שטאַנדיק אַז „וכבס" מיינט טבילה, ווי יעדער טומאה וואָס איר טהרה איז דוקא דורך טבילה.

ט. עפי"ז וועט ווערן פאַרשטאַנ־דיק וואָס פון דעם לשון „וכבס שנית" איז רש"י מכריח אַז דער „וכבס" פון אונזער פסוק איז לשון טבילה:

דער לשון „וכבס שנית" — מען זאָל כובס זיין דעם בגד אָ צווייטן מאָל באַווייזט דאָך קלאָר אַז אויך דער ערשטער כיבוס האָט אויפגעטאָן אָ געוויסע טהרה און דער אַנדער כיבוס קומט בהמשך צו דעם פריער־דיקן, ער איז אָ צווייטער צום ערשטן, מוז מען דאָך במילא זאָגן אַז אין ביידן איז דער זעלבער אינהאַלט. בייד, היסט עס, קומען מטהר זיין דעם בגד. קען מען דאָך ניט לערנען אַז מיט „וכבס" וועלן געמיינט ליבון, ווייל לויט דעם פירוש מוז מען דאָך זאָגן אַז דער ערשטער כיבוס האָט ניט אויפגעטאָן קיין שום טהרה אין בגד, נאָר ער איז געקומען בלויז צו מסגיר זיין אים — שטימט דאָך דאָן ניט דער לשון „וכבס שנית", וויבאַלד אַז די צוויי כיבוסים האָבן ניט קיין שום יחס צווישן זיך: דער פריערדיקער כיבוס קומט צו מסגיר זיין, און דער שפעטערדיקער — צו מטהר זיין

[און כאָטש אַז ביידע מאָל איז די זעלבע פעולה (ואדרבה: מצד דער פראַקטישער זייט פון כיבוס פאַסט לכאורה דער לשון „שנית" לויטן פי־רוש „לשון ליבון" מער ווי לויטן פירוש „לשון טבילה", ווייל דוקא לויטן פירוש „לשון ליבון" טוט מען ביידע מאָל די זעלבע פעולה)

שטייט דאָך אַבער ניט אין פסוק „וכבס עוד פעם" — מען זאָל כובס זיין נאָך אַמאָל — נאָר „וכבס שנית", אָ צווייטן מאָל, און וויבאַלד אַז דער אַנדער כיבוס קומט ניט בהמשך צום פריערדיקן, קען ער ניט הייסן „שני", ער איז ניט קיין צווייטער צום ערשטן, ער איז אַן ענין בפני עצמו].

דעריבער איז מוכרח צו לערנען אַז אויך דער ערשטער כיבוס האָט שוין געפועל'ט אָ געוויסע טהרה, נאָר אַזוי ווי אין דעם ערשטן כיבוס האָט נאָך עפעס געפעלט, דאָרף מען כובס זיין אָ צווייטן מאָל בכדי צו פאַרענדיקן און משלים זיין די ערש־טע טהרה: דער ערשטער כיבוס האָט אַרויסגענומען דעם נגע פון בגד און דורך דעם מטהר געווען אים פון דער טומאת נגע גופא, און נאָך דעם ווי די טומאת נגע גופא האָט זיך שוין אָפּגעטאָן לגמרי פונעם בגד דורך זיין ערשטן כיבוס [15], קומט דער צווייטער כיבוס צו מטהר זיין אים אויך פון

---

15) ויש לומר, שזהו גם כוונת רש"י (ד"ה וסר) במ"ש „אם כשכבסוהו.. סר ממנו הנגע לגמרי", שאינו רק לפרש התיבות „וסר מהם הנגע" [כבתו"כ כאן: אי וסר יכול מצד זה לצד זה ת"ל מהם עד שיעקר מהם מכולן], כי אם, גם כעין הקדמה לפירושו „וכבס שנית — לשון טבילה". שמכיון שכבר סר הנגע לגמרי, מובן שא"צ ללבנו עוד פעם.

ועפי"ז יומתק מ"ש „אם כשכבסוהו בתחלה עפ"י כהן" — דלכאורה מיותר* — שכוונתו להדגיש, אשר (א) ה„וסר" הוא מצד הכיבוס

---

*) אין לומר שכוונת רש"י ב„אם כשכב־סוהו בתחילה עפ"י כהן" הוא לפרש ש„אשר תכבס" קאי על „וצוה הכהן וכבסו" (דלעיל פסוק נד) — כי (א) לפי"ז הוצרך להתעתק גם התיבות „אשר תכבס" שבכתוב. (ב) „אם כשכבסוהו בתחלה עפ"י כהן" ו„וסר ממנו הנגע לגמרי" הם שני ענינים שונים, והוצרך

די טומאה וואָס איז נתפשט געוואָרן פון דעם נגע[16].

יו"ד. אין פירש"י איז דאָך פאַראַן אויך „יינה של תורה"[17] —

נגעים קומען (בעיקר) צוליב דעם חטא פון לשון הרע[18]. און וויבאַלד אַז לה"ר איז אַ חטא כללי, ווי דער רמב"ם[19] זאָגט אַז לה"ר בריינגט צו די ערגסטע זאַכן ביז צו „לדבר באלקים וכופרין בעיקר", איז מובן אַז אין די דיבי הטהרה פון נגעים זיינען אָנגעווויזן די דרכו ואופני ה' תשובה (ניט בלויז אויף דעם חטא אַליין[20], נאָר אויך) אויף כללות כל החטאים:

אַזוי ווי בעת עס ווערט אַ נגע אין אַ בגד, איז אויך נאָך דעם ווי מען האָט אים כובס געווען און דער כיבוס האָט אַרויסגענומען פון אים דעם נגע, דאַרף מען אים כובס זיין אַ צווייטן מאָל — אַזוי אויך בעת אַ איד טוט אַ חטא, איז אויך לאחרי וואָס ער טוט תשובה און עס ווערט אים נמחל לגמרי דער חטא, דאַרף ער נאָך אָנקומען צו (אַ קרבן עולה, און בזמן הגלות — צו) תעניתים, ער זאָל ווערן „מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא"[21].

קען מען דאָך מיינען, אַז וויבאַלד ער דאַרף נאָך אָנקומען צו תעניתים איז אַ ראי', אַז ס'איז נאָך פאַרבליבן אין אים דער חטא — גיט רש"י אַרויס אַ הוראה, אַז אויך דורכ'ן ערשטן כיבוס איז „טר ממנו הנגע לגמרי" (און ווי דער אַלטער רבי זאָגט[21] „שנמחל לו לגמרי"), און דאָס וואָס עס איז נאָך ניט „מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא" איז עס בלויז מצד דעם וואָס ס'איז פאַרבליבן אַ געוויסע ווירקונג וואָס דער חטא האָט גורם געווען — דער חטא גופא אָבער איז שוין אָפגעווישט געוואָרן.

און דעריבער איז כאָטש אַז עס דאַרף זיין „כל ימיו בתשובה"[22], ווי באַלד אָבער אַז דער חטא איז שוין אָפגעווישט געוואָרן דורך תשובה תמאה, דאַרף זיין תשובה באַשטיין ניט אין כיבוס החטא — כיבוס לשון ליבון, נאָר אין טבילה „במי הדעת הטהור"[23]. ווי עס שטייט אין תניא[24] אַז די תשובה וואָס דאַרף זיין „כל ימיו" איז תשובה עילאה, וואָס ענינה איז[25] — „דיתעסק באורייתא כו'".

(משיחת ש"פ תזריע, תשכ"ה)

(והיינו שגם כיבוס הראשון פעל טהרה, כבפנים. (ב) שהכיבוס הי' עפ"י כהן, ובמילא „טר הנגע" גם עפ"י דיני התורה (ראה לעיל רש"י יג, ב).

16) ומ"מ הוזקק רש"י להביא הוכחה מהתרגום, כי מכיון שבפשטות, הלשון וכבס שניתן מורה כפירוש הראב"ע, לכן מביא רש"י הוכחה נוספת לפירושו מהתרגום.

17) היום יום ע' כד.

18) פירש"י עה"ת שמות ד, ו. פרשתנו יג, מו. מצורע יד, ד. ועוד — לענין נגעי אדם. וברמב"ם סוף הל' טומאת צרעת גם לענין נגעי בגדים ונגעי בתים. (בנוגע לנגעי בתים, פירש רש"י (מצורע יד, לד) „לפי שהטמינו כו'". אבל בנוגע נגעי בגדים, הרי אין שייך טעם זה (ובפרט שבנגעי בתים הדיוק הוא מ„ונתתי"), ומסתבר שהוא בשביל לה"ר).

19) שם.

20) ראה פירש"י מצורע שם.

רש"י לפרשם בשני דיבורים („אשר תכבס — אם כשכבסוהו בתחלה עפ"י כהן". „וסר מהם הנגע — לגמרי") — ומזה מוכרח שכוונתו ב„אם כשכבסוהו" הוא לפרש האופן ד„וסר", כבפנים ההערה.

21) אגה"ת פ"ב.

22) שבת קנג, א.

23) ראה רמב"ם סוף הל' מקואות.

24) אגה"ת פי"א.

25) שם פ"ח (מר"מ פ' נשא).